# קיצור שלחן ערוך — הלכות אישות



חַיָּב כָּל אָדָם לִשָּׂא אִשָּׁה, כְּדֵי לִפְרוֹת וְלִרְבּוֹת. וּמִצְוָה זוֹ חָלָה עַל הָאָדָם מִשֶּׁנִּכְנַס לִשְׁנַת הַשְּׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. וְעַל כָּל פָּנִים לֹא יַעֲבוֹר מֵעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּלֹא אִשָּׁה, רַק אִם עוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּהַתְמָדָה וּמִתְיָרֵא לִשָּׂא אִשָּׁה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל עַל יְדֵי כָךְ מִלִּמּוּדוֹ, מֻתָּר לוֹ לְהִתְאַחֵר. וְהוּא, כְּשֶׁאֵין יְצָרוֹ מִתְגַּבֵּר עָלָיו.

כֵּיוָן שֶׁהוֹלִיד בֵּן וּבַת, קַיֵּם מִצְוַת פְּרִיָה וּרְבִיָה. וְהוּא, שֶׁלֹּא יְהֵא הַבֵּן סָרִיס אוֹ הַבַּת אֲיָלוֹנִית. נוֹלְדוּ לוֹ בֵּן וּבַת וָמֵתוּ, אִם הִנִּיחוּ בָּנִים, הֲרֵי זֶה קַיֵּם מִצְוַת פְּרִיָה וּרְבִיָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, כְּשֶׁהָיוּ בְּנֵי הַבָּנִים בֵּן וּבַת, וְנוֹלְדוּ מִן הַבֵּן וּמִן הַבַּת. אַף עַל פִּי שֶׁבְּנוֹ הוֹלִיד בַּת וּבִתּוֹ יָלְדָה בֵּן, הוֹאִיל וּבָאִים מִבְּנוֹ וּבִתּוֹ, קַיֵּם מִצְוַת פְּרִיָה וּרְבִיָה. אֲבָל אִם אֶחָד מֵהֶם לֹא הִנִּיחַ זֶרַע, אַף עַל פִּי שֶׁהִשִּׁנִּי הִנִּיחַ כַּמָּה בָּנִים וּבָנוֹת, לֹא קַיֵּם הַמִּצְוָה.

אַף עַל פִּי שֶׁקִּיֵּם מִצְוַת פְּרִיָה וּרְבִיָה, אָסוּר לוֹ לַעֲמֹד בְּלֹא אִשָּׁה. וְצָרִיךְ שֶׁיִּשָּׂא אִשָּׁה בַּת בָּנִים אִם אֶפְשָׁר לוֹ. אַךְ אִם הוּא מֵבִין בְּעַצְמוֹ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי עוֹד לְהוֹלִיד, טוֹב לוֹ יוֹתֵר לִשָּׂא אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ בַּת בָּנִים, וְכֵן אִם יֵשׁ לוֹ בָּנִים הַרְבֵּה, וּמִתְיָרֵא שֶׁאִם יִשָּׂא אִשָּׁה בַּת בָּנִים, יָבוֹאוּ קְטָטוֹת וּמְרִיבוֹת בֵּין הַבָּנִים וּבֵין אִשְׁתּוֹ, מֻתָּר לוֹ לִשָּׂא אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ בַּת בָּנִים. אֲבָל אָסוּר לוֹ לֵישֵׁב בְּלֹא אִשָּׁה מִשּׁוּם חֲשָׁשָׁא זֹאת.

נָשָׂא אִשָּׁה וְשָׁהֲתָה עִמּוֹ עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה, יֵשׁ לוֹ לְגָרְשָׁהּ, וְיֵשׁ בָּזֶה כַּמָּה חִלּוּקֵי דִינִים.

אִשָּׁה אֵינָהּ מִצְוָה עַל פְּרִיָה וּרְבִיָה. וּמִכָּל מָקוֹם לֹא תַעֲמֹד בְּלֹא בַּעַל, מִשּׁוּם חֲשָׁדָא.

יִשְׁתַּדֵּל כָּל אָדָם לִקַּח אִשָּׁה הַגּוּנָה מִמִּשְׁפָּחָה הֲגוּנָה. שְׁלֹשָׁה סִימָנִים יֵשׁ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, בַּיְשָׁנִים, רַחֲמָנִים, גּוֹמְלֵי חֲסָדִים. וּמִי שֶׁאֵין לוֹ סִימָנִים אֵלּוּ, אֵינוֹ רָאוּי לְדָבֵק בּוֹ.

אִשָּׁה כְּשֵׁרָה, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אוֹתָהּ בִּשְׁבִיל הַמָּמוֹן שֶׁיֵּשׁ לָהּ, מֻתָּר. וְדַוְקָא כְּשֶׁנּוֹתְנִים לוֹ אֶת הַמָּמוֹן בְּרָצוֹן טוֹב. אֲבָל אִם מְעַגֵּן אֶת עַצְמוֹ וּמַמְתִּין עַד שֶׁיִּמְצָא אִשָּׁה עִם מָמוֹן כְּחֻפְצוֹ, אוֹ שֶׁעָשָׂה שִׁדּוּכִין וּפָסְקוּ לוֹ מָמוֹן הַרְבֵּה וְחָזְרוּ בָּהֶם וְהוּא מְעַגֵּן אֶת כַּלָּתוֹ בִּשְׁבִיל זֶה, אוֹ שֶׁהוּא מִתְקוֹטֵט בַּעֲבוּר זֶה, כָּל הָעוֹשֶׂה כֵּן, מִקְרֵי נוֹשֵׂא אִשָּׁה לְשֵׁם מָמוֹן, דְּהַוְיָן לוֹ בָּנִים שֶׁאֵינָם מְהֻגָּנִים, וְאֵינוֹ מַצְלִיחַ, וְאֵין זִוּוּגוֹ עוֹלֶה יָפֶה. כִּי הַמָּמוֹן שֶׁהָאָדָם לוֹקֵחַ עִם אִשְׁתּוֹ, אֵינוֹ מָמוֹן שֶׁל יִשֵּׂר, אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁיִּתֵּן לוֹ חָמִיו וַחֲמוֹתוֹ, יִקַּח בְּעַיִן טוֹבָה, וְאָז יָצְלִיחַ.

עַם הָאָרֶץ, לֹא יִשָּׂא בַּת כֹּהֵן, שֶׁאֵין זִוּוּגָם עוֹלֶה יָפֶה. וּמַאן דְּקָפֵיד, יֵשׁ לוֹ לְדַקְדֵּק שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה שֶׁשְּׁמָהּ כְּשֵׁם אִמּוֹ.

מִצְוָה לִשָּׂא בַּת אֲחוֹתוֹ אוֹ בַּת אָחִיו. אֲבָל שְׁאָר קְרוֹבָה, בֵּין שֶׁהִיא קְרוֹבָה לוֹ אוֹ לְאִשְׁתּוֹ שֶׁמֻּתָּה אוֹ שֶׁגֵּרְשָׁהּ אוֹ שֶׁהִיא קְרוֹבָה לְאִשָּׁה שֶׁחָלַץ לָהּ, לֹא יִשָּׂא בְּלִי שְׁאֵלַת חָכָם.

לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זָהִיר בִּכְבוֹד אִשְׁתּוֹ, שֶׁאֵין בְּרָכָה מְצוּיָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל אָדָם אֶלָּא בִּשְׁבִיל אִשְׁתּוֹ, וְכָךְ אָמְרוּ לִבְנֵי דוֹרָם, כַּבְּדוּ אֶת נְשׁוֹתֵיכֶם כְּדֵי שֶׁתִּתְעַשְּׁרוּ (עַיִן לְעֵיל סִימָן סג סָעִיף א).

אָסוּר לִשְׁהוֹת עִם אִשְׁתּוֹ אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת בְּלֹא כְּתָבָּה. וְאִם אָבְדָה הַכְּתָבָּה, צָרִיךְ לְזַהֵר מְאֹד, שֶׁיֵּלֵךְ מִיָּד לְבֵית הַדִּין לִכְתֹּב לָהּ כְּתָבָּה אַחֶרֶת.

כֹּהֵן אָסוּר בִּגְרוּשָׁה, בִּזּוֹנָה, בַּחֲלָלָה, וּבַחֲלוּצָה. זוֹנָה, הַיְנוּ אֲפִלּוּ נִבְעֲלָה בְּאֹנֶס בְּעֵילַת אִסּוּר, וְנֶעֱשְׂתָה זוֹנָה וַאֲסוּרָה לַכֹּהֵן. וַחֲלָלָה, הַיְנוּ שֶׁנּוֹלְדָה מִכֹּהֵן שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה הָאֲסוּרָה לוֹ.

כָּל אִשָּׁה שֶׁנִּתְאַלְמְנָה אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה, לֹא תִנָּשֵׂא לְאִישׁ אַחֵר עַד שֶׁתַּמְתִּין תִּשְׁעִים יוֹם, חוּץ מִיּוֹם הַגֵּרוּשִׁין אוֹ מִתַּת בַּעְלָהּ, וְחוּץ מִיּוֹם הַנִּשּׂוּאִין וַאֲפִלּוּ אִם הִיא אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לָלֶדֶת. וַאֲפִלּוּ הָיָה בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן בִּמְדִינַת הַיָּם אוֹ חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִין, אֵין חִלּוּק. וַאֲפִלּוּ הִפִּילָה נֵפֶל בֵּינְתַיִם, לָא מַהֲנֵי לָהּ. וַאֲפִלּוּ לְהִתְקַשֵּׁר בְּשִׁדּוּכִין, אֲסוּרָה, אֶלָּא אִם כֵּן יִשָּׂבַע הַמְשֻׁדָּךְ, שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְתוֹךְ בֵּיתָהּ תּוֹךְ הַזְּמַן. אֲבָל הַמַּחֲזִיר גִּרוּשָׁתוֹ, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַמְתִּין.

אִם הִיא מְעֻבֶּרֶת אוֹ מֵינִיקָה, לֹא תִנָּשֵׂא לְאִישׁ אַחֵר, עַד שֶׁיִּהְיֶה לַוָּלָד אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים חֹדֶשׁ. וַאֲפִלּוּ יָלְדָה לְאַחַר שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה אוֹ שֶׁנִּתְאַלְמְנָה, וְלֹא הִתְחִילָה לְהָנִיק, צְרִיכָה לְהַמְתִּין. וְאִם יֵשׁ אֵיזֶה עִנְיָן גָּדוֹל בַּדָּבָר, יַעֲשׂוּ שְׁאֵלַת חָכָם.

אִשָּׁה שֶׁמֵּתוּ לָהּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים, לֹא תִנָּשֵׂא לַשְּׁלִישִׁי בְּלִי שְׁאֵלַת חָכָם.

אִשָּׁה שֶׁשָּׁמְעָה שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר, אֲפִלּוּ שָׁמְעָה מִכַּמָּה אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים, לֹא תִנָּשֵׂא בְּלִי שְׁאֵלַת חָכָם.

הַנֶּחְשָׁד עַל אֵשֶׁת אִישׁ וְגֵרְשָׁהּ בַּעְלָהּ אוֹ שֶׁמֵּת, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה לָזֶה הַנֶּחְשָׁד. שֶׁכְּשֵׁם שֶׁנֶּאֱסְרָה לַבַּעַל, כָּךְ נֶאֱסְרָה לַבּוֹעֵל. וַאֲפִלּוּ גֵּרְשָׁהּ בַּעְלָהּ רַק מֵחֲמַת דָּבָר מְכֹעָר שֶׁשָּׁמַע עָלֶיהָ עִם הַנֶּחְשָׁד, אָסוּר לְהַנֶּחְשָׁד שֶׁיִּשָּׂא אוֹתָהּ.

הַנֶּחְשָׁד עַל נָכְרִית וְנִתְגַּיְּרָה, לֹא יִשָּׂאֶנָּה.

נָכְרִי הַבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל וְאַחַר כָּךְ נִתְגַּיֵּר, לֹא יִשָּׂאֶנָּה.

הַמְגָרֵשׁ אֶת הָאִשָּׁה כְּדֵי שֶׁיִּשָּׂא אוֹתָהּ חֲבֵרוֹ, אֲפִלּוּ לֹא הִתְנָה עִמָּהּ בְּפֵרוּשׁ, אֶלָּא שֶׁנִּכָּר שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה בִּשְׁבִיל זֶה, אָסוּר לוֹ שֶׁיִּשָּׂא אוֹתָהּ.

אוֹתָן שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, שֶׁלֹּא יִשָּׂא אוֹתָן, אֲפִלּוּ בְּאוֹתוֹ מָבוֹי שֶׁהוּא דָר, לֹא תָּדוּר הִיא.

מִי שֶׁשָּׁמַע עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁזִּנְּתָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַדָּבָר בָּרוּר לוֹ, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שְׁאֵלַת חָכָם, אִם מֻתָּר לוֹ לָדוּר עִמָּהּ.

אִשָּׁה שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִשּׁוּם פְּרִיצוּת, אֵין רָאוּי לְאָדָם כָּשֵׁר שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה.

אִשָּׁה רָעָה בְּדֵעוֹתֶיהָ, שֶׁהִיא בַּעֲלַת מְרִיבָה, וְשֶׁאֵינָהּ צְנוּעָה כִּבְנוֹת יִשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרוֹת, מִצְוָה לְגָרְשָׁהּ, אֲפִלּוּ בְּזִוּוּג רִאשׁוֹן.

מִצְוֹת חֲכָמִים, שֶׁיַּשִּׂיא אָדָם בָּנָיו וּבְנוֹתָיו סָמוּךְ לְפִרְקָן, שֶׁאִם יַנִּיחֵן, יָבוֹאוּ לִידֵי זְנוּת אוֹ לִידֵי הִרְהוּר. וְעַל זֶה נֶאֱמַר וּפָקַדְתָּ נָוְהּ וְלֹא תֶחֱטָא. וְכֵן מִצְוֹת חֲכָמִים עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּי שֶׁרוֹאֶה שֶׁאִשְׁתּוֹ אֵינָהּ הוֹלֶכֶת בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה וְיֵשׁ לָהּ אֵיזוֹ קִרְבוּת עִם אֲנָשִׁים אֲחֵרִים, שֶׁיּוֹכִיחַ אוֹתָהּ וְיַזְהִיר אוֹתָהּ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ בְּנַחַת וּבְדֶרֶךְ טְהָרָה, כְּדֵי לְהָסִיר אֶת הַמִּכְשׁוֹל וּלְהַדְרִיכָהּ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה. אֲבָל אַל יֹאמַר לָהּ בְּפֵרוּשׁ, אַל תִּסָּתְרִי עִם פְּלוֹנִי, וַאֲפִלּוּ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ, (מֵאַחַר שֶׁעַכְשָׁו אֵין לָנוּ מֵי סוֹטָה, וְיֵשׁ בָּזֶה מְבוּכָה). וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עַל אִשְׁתּוֹ וְעַל בָּנָיו וְעַל בְּנֵי בֵיתוֹ וּמַזְהִיר וּפוֹקֵד דַּרְכֵיהֶם תָּמִיד עַד שֶׁיֵּדַע שֶׁהֵם שְׁלֵמִים מִכָּל חֵטְא וְעָוֹן הֲרֵי זֶה חוֹטֵא, שֶׁנֶּאֱמַר, וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ וּפָקַדְתָּ נָוְךָ וְלֹא תֶחֱטָא.

אָסוּר לַעֲשׂוֹת שְׁתֵּי חֻפּוֹת לִשְׁנֵי אַחִים אוֹ לִשְׁתֵּי אַחָיוֹת בְּיוֹם אֶחָד, מִשּׁוּם דְּאֵין מְעָרְבִין שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דַּאֲפִלּוּ בְּשָׁבוּעַ אֶחָד אֵין לַעֲשׂוֹתָן, וּרְאָיָה מִיַּעֲקֹב אָבִינוּ, דִּכְתִיב, מַלֵּא שְׁבֻעַ זֹאת (עַיֵּן טורי זהב ובאר היטב אוֹרַח חַיִּים סִימָן תקמו סָעִיף קטן א).